

Jarosław Poteraj

Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży

ANALIZA KOSZTÓW POWSZECHNYCH TOWARZYSTW EMERYTALNYCH

Streszczenie: W artykule autor podejmuje problematykę kosztów powszechnych towarzystw emerytalnych (PTE). Przedstawiany obszar badawczy dotyczy analizy wszystkich PTE obecnych na rynku na koniec roku 2010. Autor stawia hipotezę 1 o zdominowaniu kosztów PTE przez koszty wynikające z zarządzania otwartymi funduszami emerytalnymi (OFE) oraz hipotezę 2 o niskim zróżnicowaniu struktury kosztów pomiędzy poszczególnymi PTE. W wyniku przeprowadzonego badania stwierdzono, że w badanym okresie ponad 90% kosztów PTE stanowiły koszty wynikające z zarządzania OFE. Powyższe stwierdzenie pozwala pozytywnie zweryfikować hipotezę 1. Natomiast analiza struktury kosztów poszczególnych PTE nie potwierdziła jednorodności w zakresie struktury kosztów poszczególnych PTE. Nie udało się zatem potwierdzić hipotezy 2.

Słowa kluczowe: koszty, powszechne towarzystwa emerytalne, emerytury.

1. Wstęp

Powszechne towarzystwa emerytalne (PTE) stanowią w Polsce instytucjonalną formułę wprowadzonej w latach 1998-1999 reformy systemu emerytalnego, w obszarze obligatoryjnej części kapitałowej tego systemu¹. PTE można zakładać w formie prawnej spółki akcyjnej, a ich działalność polega na tworzeniu otwartych funduszy emerytalnych (OFE) i zarządzaniu nimi. W początkowym okresie powstało 21 takich towarzystw, które założyły także 21 OFE i zarządzały nimi. Na skutek procesów konsolidacyjnych na koniec roku 2010 na rynku obecnych było 14 PTE, które zarządzały także 14 OFE. Ze względu na obowiązki ustawowe państwowe instytucje nadzorujące funkcjonowanie systemu emerytalnego w Polsce² kompleksowo i systematycznie analizują aktywność OFE. Duże zainteresowanie funkcjonowaniem OFE wykazują także media oraz badacze zagadnień emerytalnych w Polsce. Znacznie mniejsze jest zainteresowanie funkcjonowaniem PTE, które na rynku emerytalnym są przedsiębiorstwami odpłatnie zarządzającymi aktywami powierzonymi przez

¹ Podstawą prawną do powstania PTE była Ustawa z 28 sierpnia 1998 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, zwana dalej „Ustawą”. Obecnie obowiązująca jej wersja opublikowana jest w DzU 2010, nr 34, poz. 189, tekst jednolity wraz ze zmianą DzU 2010, nr 127, poz. 858.

² Kolejno były to: Urząd Nadzoru nad Funduszami Emerytalnymi (UNFE), Komisja Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych (KNUiFE) i Komisja Nadzoru Finansowego (KNF).

członków OFE. Literatura dotycząca PTE jest znikoma i są to jedynie pozycje w języku polskim³. Wcześniejsze badania dotyczące analizy kosztów PTE, przeprowadzone uprzednio przez Kołosowską⁴, ograniczone są do lat 1999-2002, a późniejsze, realizowane w ograniczonym zakresie przez Marcinkowską⁵, czynione były niejako na marginesie szerszych rozważań o działalności OFE.

W niniejszym opracowaniu podjęto próbę analizy rynku PTE w perspektywie analizy kosztów z ich działalnością. Autor stawia hipotezę 1 o zdominowaniu kosztów PTE przez koszty związane z zarządzaniem OFE oraz hipotezę 2 o niskim zróżnicowaniu struktury kosztów pomiędzy poszczególnymi PTE.

2. Cel i metody badań

Celem opracowania jest zbadanie struktury kosztów PTE w perspektywie dynamicznej dla całego rynku i porównawczo pomiędzy poszczególnymi PTE w krańcowych latach przedziału czasowego badania. Prezentowana analiza dotyczy wszystkich podmiotów obecnych na rynku na koniec roku 2010, a zatem 14 PTE⁶, a jej zakres czasowy przy badaniu dynamiki zmian to lata 2005-2010. Gromadzenie danych przeprowadzono przez wykorzystanie zapisów zawartych w sprawozdaniach finansowych PTE publikowanych w Monitorach Polskich „B”, rejestrach sądowych, opracowaniach instytucji nadzorczych⁷ oraz na stronach internetowych PTE. Uzyskanie kompletnej informacji dotyczących struktury kosztów wynikających z zarządzania OFE z rachunków zysków i strat publikowanych przez PTE okazało się niemożliwe, jako iż są one zobowiązane do publikacji takich sprawozdań w zakresie prezentacji danych zgodnie z wymaganiami przewidzianym dla standardowych przedsiębiorstw w formatach przewidzianych w ustawie o rachunkowości⁸, które nie

³ Wskazała tutaj można jedynie jeden rozdział w pracy zbiorowej pod redakcją Filipa Chybalskiego z roku 2009, a mianowicie *Otwarte fundusze emerytalne w Polsce. Analiza działalności inwestycyjnej, finansów oraz decyzji członków*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2009, kilka artykułów autora z roku 2009 i część empiryczną książki autora z roku 2010: J. Poteraj, *Katalaktyka instytucji finansowych rynku emerytalnego w Polsce w perspektywie efektywności inwestowania*, CeDeWu.PL Wydawnictwa Fachowe, Warszawa 2010.

⁴ B. Kołosowska, *Skutki finansowe reformy systemu emerytalnego w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2004, s. 176-184.

⁵ M. Marcinkowska, *Ocena działalności instytucji finansowych*, Difin, Warszawa 2007, s. 430-432.

⁶ W dalszej części opracowania przyjęto skróty nazw PTE, oznaczające odpowiednio: AEG – AEGON PTE SA, AMP – Amplico PTE SA, ALL – PTE Allianz Polska SA, AVI – Aviva PTE Aviva BZ WBK SA, AXA – AXA PTE SA, GEN – Generali PTE SA, ING – ING PTE SA, NOR – Nordea PTE SA, PEK – Pekao Pioneer PTE SA, PKO – PKO BP BANKOWY PTE SA, P-A – Pocztylion-Arka PTE SA, POL – PTE POLSAT SA, PZU – PTE PZU SA i WAR – PTE WARTA SA. Przyjęto nazwy obowiązujące na koniec roku 2010.

⁷ Szczególnie cenne były dla autora informacje zawarte na stronach Komisji Nadzoru Finansowego: http://www.knf.gov.pl/opracowania/rynek_emerytalny/dane_o_rynku/rynek_ofe/Dane_roczne/dane_roczne.html, dostęp 10 marca 2011.

⁸ Ustawa z dnia 29 września 1994 o rachunkowości, DzU 2009, nr 152, poz. 1223, tekst jednolity wraz ze zmianami, Załącznik nr 1.

uwzględniają specyfikę PTE. W wariancie zarówno kalkulacyjnym, jak i porównawczym prezentacja wielkości dotyczących kosztów jest znacznie ograniczona i nie odzwierciedla specyfiki PTE. Niedogodności tej udało się autorowi przeciwdziałać przez wykorzystanie do analizy danych zawartych w opracowaniach instytucji nadzorczych, gdzie począwszy od danych za rok 2004, publikowane są jednorodnie jednostkowe wielkości dotyczące **obowiązkowych obciążeń** z tytułu zarządzania OFE: koszty z tytułu opłat agenta transferowego/rejestru członków funduszu, wpłaty na rzecz organu nadzoru, wpłaty na rzeczownika ubezpieczonych, koszty z tytułu tworzenia w OFE rachunku premiowego, koszty z tytułu wpłat na rachunek części podstawowej Funduszu Gwarancyjnego, koszty z tytułu wpłat na rachunek części dodatkowej Funduszu Gwarancyjnego, koszty pokrycia niedoboru w OFE, koszty z tytułu opłat transakcji nabycia/zbycia aktywów OFE, koszty z tytułu prowizji dla ZUS od składek członków OFE, koszty z tytułu transferów – prowizja dla ZUS, koszty z tytułu transferów – opłata dla KDPW i koszty z tytułu pozostałych obowiązkowych obciążeń i opłat operacyjnych, oraz **pozostałych obciążeń**: koszty usług akwizycyjnych (w dalszej części oznaczone jako KUA), koszty marketingu i promocji (KMP), koszty ogólne zarządzania PTE (KOZ), w tym: zużycie materiałów i energii, amortyzacja, wynagrodzenia, ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia, usługi obce, podatki i opłaty oraz pozostałe koszty rodzajowe.

W zakresie przetwarzania informacji dokonano wprowadzania danych źródłowych do pamięci komputera w celu ich pogrupowania z wykorzystaniem standardowego oprogramowania Excel w wersji 2010 oraz tworzenia szeregów statystycznych z wykorzystaniem oprogramowania Excel wzbogaconego w dodatki: Analysis ToolPak i Analysis ToolPak-VBA.

3. Wyniki badań

PTE, podobnie jak inne przedsiębiorstwa, prowadząc działalność gospodarczą, ponoszą koszty. Oprócz wymienionych wcześniej 12 elementów składowych kosztów operacyjnych o charakterze obowiązkowych obciążeń związanych z zarządzaniem OFE (w dalszej części dla oznaczenia tych kosztów użyto skrótu: KOO) i 3 elementów składowych kosztów operacyjnych o charakterze pozostałych obciążeń (KPO), towarzystwa te, podobnie jak inne przedsiębiorstwa, ponosiły pozostałe koszty operacyjne oraz koszty finansowe. W pierwszej fazie badania dokonano analizy poszczególnych elementów składowych przychodów PTE w perspektywie dynamicznej.

a. Koszty o charakterze obowiązkowych obciążeń związanych z zarządzaniem OFE

W tej kategorii kosztów należy wymienić:

- koszty z tytułu opłat agenta transferowego/rejestru członków funduszu,
- wpłaty na rzecz organu nadzoru,
- wpłaty na rzeczownika ubezpieczonych,
- koszty z tytułu tworzenia w OFE rachunku premiowego,
- koszty z tytułu wpłat na rachunek części podstawowej Funduszu Gwarancyjnego,

- koszty z tytułu wpłat na rachunek części dodatkowej Funduszu Gwarancyjnego,
- koszty pokrycia niedoboru w OFE,
- koszty z tytułu opłat transakcji nabycia/zbycia aktywów OFE,
- koszty z tytułu prowizji dla ZUS od składek członków OFE,
- koszty z tytułu transferów – prowizja dla ZUS,
- koszty z tytułu transferów – opłata dla KDPW,
- koszty z tytułu pozostałych obowiązkowych obciążeń i opłat operacyjnych.

Koszty z tytułu opłat agenta transferowego/rejestru członków funduszu (KOA) wynikają z zapisów art. 89 Ustawy. Przewidziano tam możliwość przekazania prowadzenia rejestru członków funduszu osobie trzeciej.

Wpłaty na rzecz organu nadzoru (WON) związane są z zapisami art. 14 ustawy o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym oraz Rzeczniku Ubezpieczonych⁹. Zgodnie z zawartymi tam zapisami koszty nadzoru ponoszą PTE do wysokości 0,14% składek wpłaconych w danym roku do zarządzanych przez nie otwartych funduszy emerytalnych.

Wpłaty na rzecz rzeczownika ubezpieczonych (WRU) wynikają z zapisów art. 22 ustawy o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym oraz Rzeczniku Ubezpieczonych¹⁰. Zgodnie z zawartymi tam zapisami koszty działalności rzeczownika i jego biura ponoszą PTE do wysokości 0,01% składek wpłaconych w danym roku do otwartych funduszy emerytalnych.

Koszty z tytułu tworzenia w OFE rachunku premiowego (KRP) wynikają z zapisów art. 182a Ustawy. Wielkość kosztów z tego tytułu zależy od stopy zwrotu osiągniętej przez konkretny fundusz i średniej ważonej stopy zwrotu osiągniętej przez wszystkie fundusze.

Koszty z tytułu wpłat na rachunek części podstawowej Funduszu Gwarancyjnego (PFG) wynikają z zapisów art. 185 Ustawy. Wpłaty PTE do części podstawowej Funduszu Gwarancyjnego stanowią określoną procentowo, identyczną dla wszystkich OFE, część aktywów netto OFE zarządzanego przez to PTE. Wysokość i zasady dokonywania wpłat do części podstawowej Funduszu Gwarancyjnego ustawodawca delegował do kompetencji Rady Ministrów¹¹, zastrzegając, że całkowita wartość środków części podstawowej Funduszu Gwarancyjnego nie może przekraczać 0,1% wartości aktywów netto wszystkich OFE.

Koszty z tytułu wpłat na rachunek części dodatkowej Funduszu Gwarancyjnego (DFG) wynikają z zapisów art. 184 i 187 Ustawy i dotyczą wpłat PTE na rachunek części dodatkowej Funduszu Gwarancyjnego. Ustawodawca określił wielkość tych wpłat na poziomie nie mniejszym niż 0,3% i nie większym niż 0,4% war-

⁹ Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym oraz Rzeczniku Ubezpieczonych, DzU 2003, nr 124, poz. 1153 wraz ze zmianami.

¹⁰ Tamże.

¹¹ W chwili opracowywania niniejszego tekstu obowiązywało w tym zakresie Rozporządzenie Rady Ministrów z 30 marca 2004 r. w sprawie Funduszu Gwarancyjnego, DzU 2004, nr 56, poz. 545. W rozporządzeniu tym wysokość wpłaty PTE do części podstawowej Funduszu Gwarancyjnego ustalono na poziomie 0,1% wartości aktywów netto OFE zarządzanego przez to PTE.

tości aktywów OFE, delegując do kompetencji Rady Ministrów¹² sposób ustalania przez PTE wielkości środków, które powinny być przekazywane na rachunek części dodatkowej Funduszu Gwarancyjnego.

Koszty pokrycia niedoboru w OFE (KNO) wynikają z zapisów art. 176 Ustawy i w nawiązaniu do zapisów art. 175 Ustawy. Zgodnie z tymi zapisami w przypadku powstania niedoboru w OFE środki na pokrycie tego niedoboru są przekazywane w pierwszej kolejności z zasobów zgromadzonych w funduszu rezerwowym, następnie kolejno z części dodatkowej Funduszu Gwarancyjnego, środków własnych PTE i ostatecznie z części podstawowej Funduszu Gwarancyjnego.

Koszty z tytułu opłat transakcji nabycia/zbycia aktywów OFE (OTO) wynikają z zapisów art. 13 Ustawy, gdzie nakazano w statutach OFE określać rodzaj, maksymalną wysokość, sposób oraz tryb kalkulacji i pokrywania kosztów OFE, a merytorycznie wynikają z opłat przy nabywaniu i zbywaniu aktywów OFE ponoszonych przez PTE na rzecz osób trzecich, z których pośrednictwa PTE jest obowiązane korzystać z mocy przepisów prawa.

Koszty z tytułu prowizji dla ZUS od składek członków OFE (PZO) wynikają z zapisów art. 76 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych¹³. Ustalenia poczynione w tym artykule oznaczają, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych otrzymuje należności z tytułu poniesionych kosztów poboru i dochodzenia składek na otwarte fundusze emerytalne w wysokości nie wyższej niż 0,8% kwoty przekazanych do otwartych funduszy emerytalnych składek na to ubezpieczenie, z tym że wysokość należności ustala się corocznie w ustawie budżetowej¹⁴.

Koszty z tytułu transferów – prowizja dla ZUS (KTZ), wynikają z zapisów art. 123 Ustawy. Określona w tym zapisie wysokość opłaty stanowi 1% minimalnego wynagrodzenia, określonego w odrębnych przepisach, od każdej zarejestrowanej umowy o członkostwo osoby przystępującej do nowego funduszu.

Koszty z tytułu transferów – opłata dla KDPW (KTK), wynikają z zapisów art. 123 Ustawy. Określona w tym zapisie wysokość opłaty stanowi 1% minimalnego wynagrodzenia, określonego w odrębnych przepisach, od każdej rozliczonej wypłaty transferowej.

W kategorii **koszty z tytułu pozostałych obowiązkowych obciążeń i opłat operacyjnych (KPO)** uwzględniono wszelkie inne obowiązkowe obciążenia i opłaty operacyjne, nieuwzględnione we wcześniejszych pozycjach.

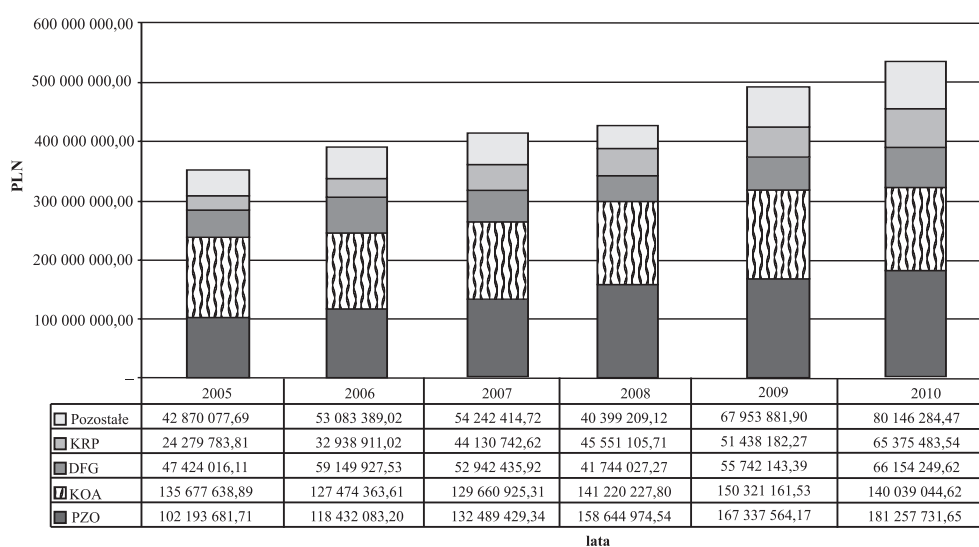
Dynamikę zmian w zakresie poszczególnych elementów składowych obowiązkowych kosztów wynikających z zarządzania OFE (**KOO**) zaprezentowano na rys. 1.

W analizowanym okresie wystąpiła wyraźna tendencja wzrostowa wartości obowiązkowych kosztów PTE wynikających z zarządzania OFE. Wartości łączne wzra-

¹² W chwili opracowywania niniejszego tekstu obowiązywało w tym zakresie Rozporządzenie Rady Ministrów z 30 marca 2004 r. w sprawie Funduszu Gwarancyjnego.

¹³ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, DzU 2009, nr 205, poz. 1585, tekst jednolity wraz ze zmianami.

¹⁴ We wszystkich ustawach budżetowych z lat 2004-2010 wysokość tej prowizji określona została na najwyższym dopuszczalnym poziomie, czyli 0,8%.

Rys. 1. Koszty PTE wynikające z zarządzania OFE (wartości w tabeli pod wykresem w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej Komisji Nadzoru Finansowego http://www.knf.gov.pl/opracowania/rynek_emerytalny/dane_o_rynku/rynek_ofe/Dane_roczne/dane_roczne.html, dostęp 12 marca 2011. W pozycji „Pozostałe” ujęto WON, WRU, PFG, KNO, OTO, KTZ, KTK i KPO.

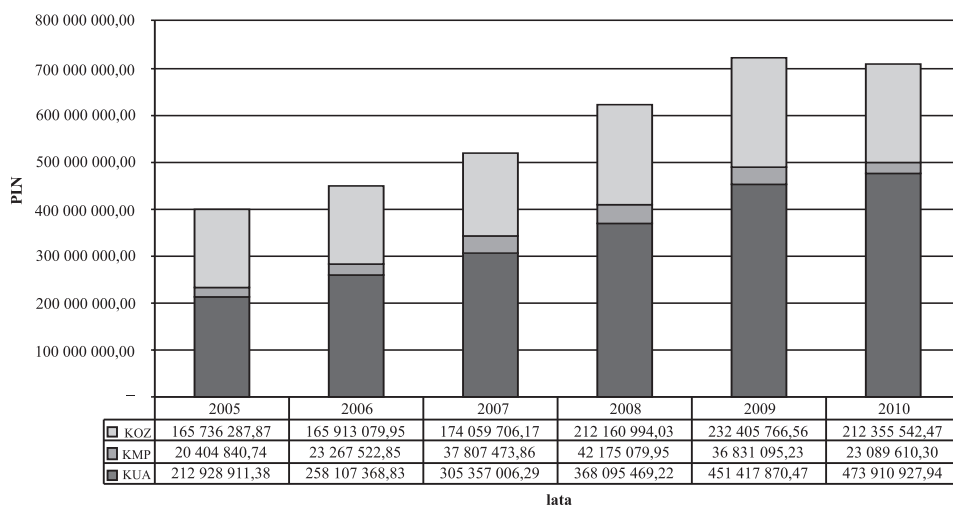
stały z poziomu nieco ponad 352 mln zł w roku 2005 do poziomu przekraczającego 532 mln zł w roku 2010. Wyraźnie dominującą pozycję w strukturze obowiązkowych kosztów PTE wynikających z zarządzania OFE zajmowały dwa elementy:

- 1) koszty z tytułu prowizji dla ZUS od składek członków OFE (**PZO**), których udział wahał się pomiędzy 29,0% w roku 2005 a 37,1% w roku 2007,
- 2) koszty z tytułu opłat agenta transferowego/rejestru członków funduszu (KOA), których udział wahał się pomiędzy 26,3% w roku 2010 a 38,5% w roku 2005.

Mniejsze znaczenie miały koszty z tytułu wpłat na rachunek części dodatkowej Funduszu Gwarancyjnego (DFG), których udział w strukturze wahał się od 9,8% w roku 2008 do 15,1% w roku 2006, oraz koszty z tytułu tworzenia w OFE rachunku premiowego (KRP), których udział w strukturze wahał się od 6,9% w roku 2005 do 12,3% w roku 2010. Pozostałe elementy składowe struktury obowiązkowych kosztów PTE wynikających z zarządzania OFE (WON, WRU, PFG, KNO, OTO, KTZ, KTK i KPO) miały mniejsze znaczenie i ich łączny udział w strukturze nigdy nie przekroczył 15%.

3.1. Koszty o charakterze pozostałych obciążeń związanych z zarządzaniem OFE

Koszty o charakterze pozostałych obciążeń związanych z zarządzaniem OFE (POK) mają charakter fakultatywny i ponoszone są przez PTE w sposób tożsamy z innymi

Rys. 2. Koszty o charakterze pozostałych obciążeń związanych z zarządzaniem OFE (wartości w tabeli pod wykresem w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej Komisji Nadzoru Finansowego, http://www.knf.gov.pl/opracowania/rynek_emerytalny/dane_o_rynku/rynek_ofe/Dane_roczne/dane_roczne.html, dostęp 12 marca 2011.

przedsiębiorstwami. W zestawieniach opracowywanych przez Komisję Nadzoru Finansowego wyodrębniano w tym obszarze: koszty usług akwizycyjnych, koszty marketingu i promocji oraz ogólne koszty zarządzania PTE¹⁵. Dynamikę zmian kosztów o charakterze pozostałych obciążeń związanych z zarządzaniem OFE zaprezentowano na rys. 2.

W analizowanym okresie wystąpiła wyraźna tendencja wzrostowa wartości kosztów o charakterze pozostałych obciążeń związanych z zarządzaniem OFE w latach 2005-2009, zatrzymana w roku 2010. Wartości łączne wzrastały z poziomu nieco ponad 399 mln zł w roku 2005 do poziomu przekraczającego 720 mln zł w roku 2009 i następnie spadły do poziomu ponad 709 mln zł w roku 2010. Wyraźnie dominującą pozycję w strukturze kosztów o charakterze pozostałych obciążeń związanych z zarządzaniem OFE zajmowały koszty usług akwizycyjnych (KUA), których udział wahał się pomiędzy 53,4% w roku 2005 a 66,8% w roku 2010, wykazując tendencję wzrostową w strukturze, oraz koszty ogólne zarządzania PTE (KOZ), których udział wahał się pomiędzy 29,9% w roku 2010 a 41,5% w roku 2005, wykazując tendencję malejącą w strukturze. Mniejsze znaczenie miały koszty marketingu i promocji (KMP), których poziom wyraźnie malował w latach 2009-2010. Zmniejsze-

¹⁵ W tym obszarze wyróżnione są koszty rodzajowe dotyczące: zużycia materiałów i energii, amortyzacji, wynagrodzeń, ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń, usług obcych, podatków i opłat oraz pozostałych kosztów rodzajowych. W niniejszej analizie, ze względu na ograniczenia objętościowe tekstu, zaniechano szczegółowej analizy tych kosztów rodzajowych.

nie wartości kosztów ogólnych zarządzania PTE o ponad 20 mln zł w roku 2010 wynikało przede wszystkim z wyraźnego obniżenia kosztów amortyzacji (o ponad 10 mln zł) i usług obcych (o prawie 6 mln zł).

3.2. Pozostałe koszty operacyjne

W kategorii tej (PKO) znalazły się: strata ze zbycia aktywów niefinansowych, aktualizacja wartości aktywów niefinansowych oraz inne koszty według tytułów.

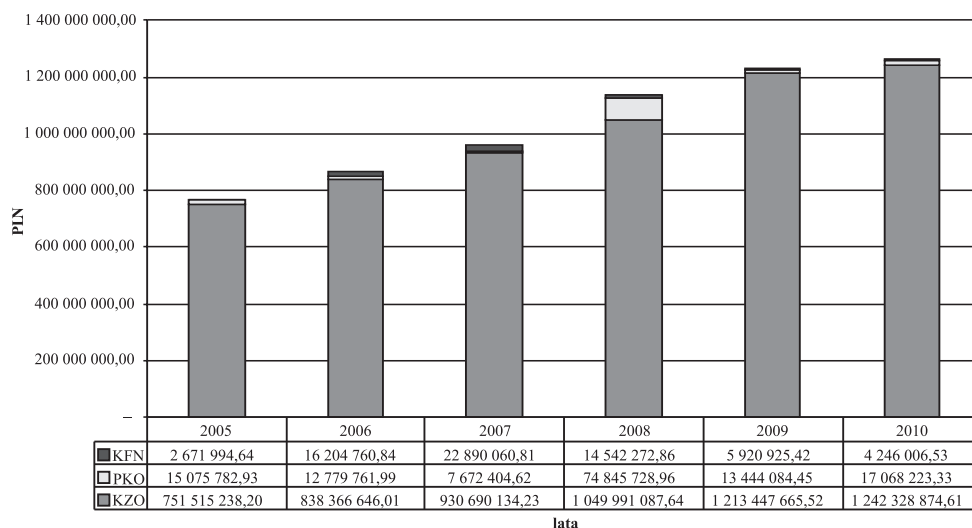
3.3 Koszty finansowe

W kategorii tej (KFN) znalazły się: aktualizacja wartości aktywów finansowych w jednostkach powiązanych i pozostałych oraz inne koszty finansowe związane z jednostkami powiązаныmi i pozostałymi według tytułów.

3.4. Zmiany struktury kosztów

Zmiany struktury kosztów na poziomie wyróżnienia całkowitych kosztów związanych z zarządzaniem OFE (KZO), pozostałych kosztów operacyjnych i kosztów finansowych PTE zaprezentowano na rys. 3.

Dominacja kosztów wynikających z zarządzania OFE jest wyraźna i w analizowanym okresie kształtowała się w przedziale pomiędzy 92,9% w roku 2008 a 98,4%

Rys. 3. Struktura kosztów PTE w latach 2005-2010 (wartości w tabeli pod wykresem w zł)

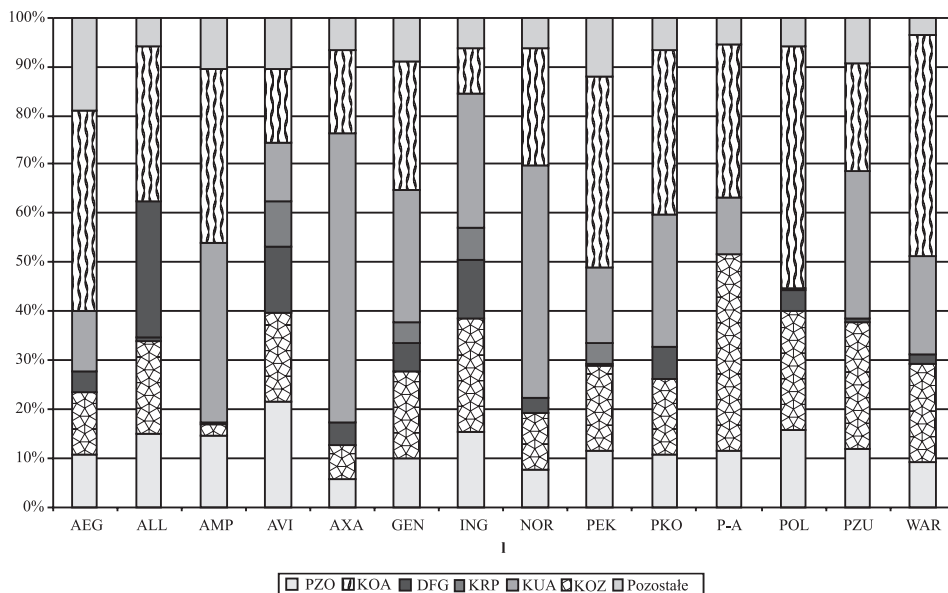
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze stron internetowych Komisji Nadzoru Finansowego http://www.knf.gov.pl/opracowania/rynek_emerytalny/dane_o_rynku/rynek_ofe/Dane_roczne/dane_roczne.html, dostęp 12 marca 2011.

w roku 2009. Pozostałe koszty operacyjne i koszty finansowe miały marginalne znaczenie dla funkcjonowania PTE. Uzyskany wynik pozwala już na tym etapie pozytywnie zweryfikować hipotezę 1, bez prowadzenia bardziej szczegółowych analiz.

4. Zróżnicowanie struktury kosztów pomiędzy PTE

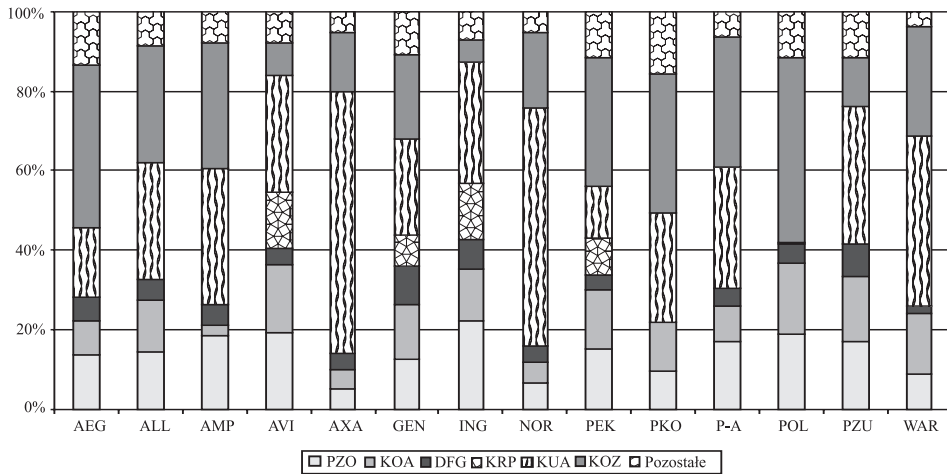
W celu weryfikacji hipotezy 2, dotyczącej jednorodności struktury kosztów w poszczególnych PTE, dokonano analizy kosztów związanych z zarządzaniem OFE w roku 2005 i w roku 2010. Zrezygnowano z wykonywania szczegółowej analizy kosztów na poziomie rozróżnienia kosztów operacyjnych, pozostałych kosztów operacyjnych i kosztów finansowych, wobec stwierdzonego wcześniej marginalnego znaczenia tych dwóch ostatnich kategorii. Wyniki badania w zakresie kosztów wynikających z zarządzania OFE zaprezentowano na rys. 4 i 5.

W zakresie **kosztów wynikających z zarządzania OFE** w roku 2005 wystąpiło duże zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi PTE. Mimo że koszty z tytułu usług akwizycyjnych (KUA) stanowiły dla prawie wszystkich PTE największą pozycję w strukturze, rozbieżności pomiędzy poszczególnymi PTE wahały się od udziału 0,4% dla POL do poziomu 58,8% dla AXA. Kolejna znaczna pozycja w strukturze, czyli koszty ogólne zarządzania PTE (KOZ), różnicowały się w przedziale od 9,4% dla ING do 49,3% dla POL. Oprócz tego z udziałami powyżej 20% w przy-

Rys. 4. Struktura kosztów wynikających z zarządzania OFE dla poszczególnych PTE w roku 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze stron internetowych Komisji Nadzoru Finansowego, http://www.knf.gov.pl/opracowania/rynek_emerytalny/dane_o_rynku/rynek_ofe/Dane_roczne/dane_roczne.html, dostęp 12 marca 2011.

Rys. 5. Struktura kosztów wynikających z zarządzania OFE dla poszczególnych PTE w roku 2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze stron internetowych Komisji Nadzoru Finansowego, http://www.knf.gov.pl/opracowania/rynek_emerytalny/dane_o_rynku/rynek_ofe/Dane_roczne/dane_roczne.html, dostęp 12 marca 2011.

padku wybranych PTE (P-A, PZU, POL, ING i WAR) wystąpiły koszty z tytułu opłat agenta transferowego/rejestru członków funduszu (KOA), a w przypadku jednego towarzystwa (AVI) także koszty z tytułu prowizji dla ZUS od składek członków OFE (PZO).

W analizie dotyczącej roku 2010 stwierdzono także duże zróżnicowanie struktury kosztów, przy czym nadal największe znaczenie miały koszty z tytułu usług akwizycyjnych (KUA), których udział w strukturze wahał się od 0,5% dla POL do 65,7% dla AXA, i koszty ogólne zarządzania PTE (KOZ), których udział mieścił się w przedziale od 5,5% dla ING do 46,4% dla POL. Oprócz tego z udziałami powyżej 20% w przypadku jednego towarzystwa (ING) występowały jedynie koszty z tytułu prowizji dla ZUS od składek członków OFE (PZO).

Reasumując, należy stwierdzić, że mimo zmian w zakresie struktury kosztów pomiędzy rokiem 2005 a 2010 wyraźnie brakowało jednorodności w zakresie tej struktury. Amplituda różnic w strukturze kosztów pomiędzy poszczególnymi PTE w najważniejszych pozycjach kosztowych pomiędzy rokiem 2005 a 2010 uległa powiększeniu. Wydaje się jednak zasadne obserwowanie rozwoju zmian w tym zakresie w przyszłości, być może z zastosowaniem bardziej zaawansowanych narzędzi niż wykorzystane w niniejszej analizie. W przedstawionym stanie rzeczy hipoteza 2 w wyniku przeprowadzonego badania nie uzyskała potwierdzenia.

5. Podsumowanie i wnioski

Przeprowadzone badanie kosztów powszechnych towarzystw emerytalnych w latach 2005-2010 pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

1. W zakresie obowiązkowych kosztów związanych z zarządzaniem OFE w badanym okresie największe znaczenie w strukturze miały koszty z tytułu prowizji dla ZUS od składek członków OFE i koszty z tytułu opłat agenta transferowego/rejestru członków funduszu, które w roku 2010 stanowiły odpowiednio 34,0 i 26,3% obowiązkowych kosztów związanych z zarządzaniem OFE.

2. W zakresie pozostałych kosztów związanych z zarządzaniem OFE w badanym okresie największe znaczenie w strukturze miały koszty usług akwizycyjnych oraz koszty ogólne zarządzania PTE, które w roku 2010 stanowiły odpowiednio 66,8 i 29,9% pozostałych kosztów związanych z zarządzaniem OFE.

3. Koszty związane z zarządzaniem OFE, obowiązkowe i pozostałe łącznie, we wszystkich analizowanych latach stanowiły ponad 92% wartości wszystkich kosztów PTE, a w roku 2010 ich udział wyniósł nawet 98,3%. Stanowi to potwierdzenie hipotezy 1.

4. Nie udało się natomiast potwierdzić prawdziwości hipotezy 2 o niskim zróżnicowaniu struktury kosztów pomiędzy poszczególnymi PTE. Wyraźne zróżnicowanie w badanym okresie wystąpiło, a zmiany, jakie miały miejsce pomiędzy rokiem 2005 a 2010, powiększają się raczej, niż niwelują. Powinno to podlegać dalszemu monitorowaniu przez badaczy.

Literatura

- Chybalski F. (red.), *Otwarte fundusze emerytalne w Polsce. Analiza działalności inwestycyjnej, finansów oraz decyzji członków*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2009.
http://www.knf.gov.pl/opracowania/rynek_emerytalny/dane_o_rynku/rynek_ofe/Dane_roczne/dane_roczne.html, dostęp 10 marca 2011.
- Kołosowska B., *Skutki finansowe reformy systemu emerytalnego w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2004.
- Marcinkowska M., *Ocena działalności instytucji finansowych*, Difin, Warszawa 2007.
- Poteraj J., *Katalaktyka instytucji finansowych rynku emerytalnego w Polsce w perspektywie efektywności inwestowania*, CeDeWu.PL Wydawnictwa Fachowe, Warszawa 2010.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 30 marca 2004 w sprawie Funduszu Gwarancyjnego, DzU 2004, nr 56, poz. 545.
- Ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, DzU 2009, nr 205, poz. 1585, tekst jednolity wraz ze zmianami.
- Ustawa z 22 maja 2003 r. o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym oraz Rzeczniku Ubezpieczonych, DzU 2003, nr 124, poz. 1153 wraz ze zmianami.
- Ustawa z 28 sierpnia 1998 o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, DzU 2010, nr 34, poz. 189, tekst jednolity wraz ze zmianą DzU 2010, nr 127, poz. 858.
- Ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości, DzU 2009, nr 152, poz. 1223, tekst jednolity wraz ze zmianami.

THE ANALYSIS OF COSTS OF PUBLIC PENSION SOCIETIES

Summary: In the article the author undertakes the issue of costs of public pension societies (PPSs). The presented research area concerns the analysis of all PPSs present on the market at the end of 2010. The author puts hypothesis 1 that PPSs costs are dominated by costs inherent in the management of open pension funds (OPFs), and hypothesis 2 about low differentiation of cost structure among particular PPSs. As a result of conducted research it is stated that about 90% of PPSs total costs are inherent in the management of OPFs. That statement allows to verify hypothesis 1 positively. But the analysis of the structure of costs of particular PPSs has not confirmed the homogeneity in the area of costs of particular PPSs. The author did not succeed in confirming hypothesis 2.